

מאמר ב' • תקון המדות

Mussar · Hebrew with Nikud and a Literal Translation

ON THIS PAGE

This page delves into the four sons of the Haggadah, explaining that these represent essential stages in a person's spiritual journey. It focuses on the 'Rasha' and the 'Chacham,' showing how their questions reveal their inner struggles and approaches to avodas Hashem. We learn that true devotion requires mesiras nefesh and a willingness to let go of personal comfort and calculations.

Nikud and the literal translation are a learning aid prepared by the editor (AI-assisted, pending review), not the sefer's own vowelization.

ומצינו שהבעל אגדה מחלק את בני האדם לארבע בנים, וכנגד ארבע בנים דברה תורה.

And we find that the Baal Agaddah divides Bnei Adam into four sons, and corresponding to four sons the Torah spoke.

וייתכן שהחלוקה הזאת היא חלוקה הכרחית,

And it is possible that this division is a necessary division,

אשר בין מצב היותר נמוך ובין מצב היותר גבוה עוברים ביניהם הארבע בנים האלה.

that between the lowest state and the highest state, these four sons pass between them.

והתורה דברה רק לאלה, כי יותר אין במציאות אשר התורה תדבר אליהם:

And the Torah spoke only to these, for there is nothing more in existence to whom the Torah would speak.

חכם, רשע, תם ושאינו יודע לשאול.

The wise one, the wicked one, the simple one, and the one who does not know how to ask.

הרשע שואל מה העבודה הזאת לכם.

The wicked one asks, 'What is this avodah to you?'

הוא מתרעם על כל האמצעים שעל ידם הגיע הצדיק לצדקו.

He complains about all the means through which the tzaddik reached his righteousness.

למה לנו העבודה הזאת לבקש הבינתים של הצדיק והבינתים של הרשע?

Why do we need this avodah, to seek out the in-between state of the tzaddik and the in-between state of the rasha?

ולמה צריכיו, באמת, הדקדוק בכל הדקות ועל כל הלשמה הוא מתנגד.

And why do we truly need the precision in every subtlety and against every 'for its own sake' (lishma) that it opposes?

כִּי לְדַעְתּוֹ לֹא נְחוּץ כָּל כֶּה לְהַחֲמִיר כֶּה עַל כָּל חוּט הַשְּׁעֵרָה וּלְהִלָּחֵם עִם כָּל נִטְיָה.

For in his opinion, it is not so necessary to be so stringent on every hairsbreadth and to battle with every inclination.

וְעַל הַבִּינְתִּים שֶׁל הָרָשָׁע אֵינוֹ רוֹאֶה כָּל כֶּה חֲסָרוֹן.

And regarding the interim of the wicked person, he does not see such a deficiency.

כִּי מָה יַעֲשֶׂה?

For what will he do?

הָאֵם בְּשִׁבִּיל שְׂאִינוֹ רוֹצֶה לְוַתֵּר מִכְבוֹדוֹ כָּל כֶּה נִמְקָא מִפְּנֵי זֶה רָשָׁע.

Is it that because he does not want to give up so much of his honor, he is called a rasha because of this?

וּפִיו מְלֵא אֲמַתְלָאוֹת לְהַצְדִּיק כָּל דְּרָכָיו:

And his mouth is full of excuses to justify all his ways:

זֶה מוֹכְרָח לוֹ וְזֶה לֹא יָכוֹל, וּמִזֶּה קָשָׁה לְפָרוֹשׁ, וְזֶה יוֹתֵר גְּבוּהָ.

This is essential for him, and this he cannot do; and from this it is hard to separate, and this is higher.

וּבִכְלָל אֵינוֹ תוֹפֵס בְּשִׁכְלוֹ לְבַקֵּשׁ בְּהַשְׁתַּדְּלוּת גְּדוּלָּה כָּל הַדְּקוּת שָׁלוֹ וּלְבָרוּחַ מִן כָּל רֵיחַ כְּבוֹד כְּבוֹרֵחַ מִן הָאֵשׁ,

And generally, he does not grasp with his intellect to seek with great effort all its subtleties, and to flee from every scent of honor like one fleeing from fire,

וְכָל דֶּק מִן כַּחַי וְעֵצִים יָדִי,

And all that is subtle from 'my strength and the might of my hand,'

לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ כְּמוֹ אִפִּיקוֹרְסוֹת.

To be for him like heresy.

עַל כָּל הָעֲבוּדָה הַזֹּאת, הוּא שׁוֹאֵל מָה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת?

Regarding all this avodah, he asks, 'What is this avodah?'

מָה צָרִיכִין לְכָל זֶה?

What do we need all this for?

וְאָמַרְתָּ לוֹ בְּעֵבֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם.

And you shall say to him, 'It is because of this that Hashem acted for me when I went out of Mitzrayim' (Shemos 13:8).

כמו שנאמר:

As it is said:

זכרתי לך חסד נעוריה אהבת כלולותיה לכתה אחרי במדבר בארץ לא זרועה

I remembered for you the kindness of your youth, the love of your bridal days, your going after Me in the wilderness, in an unsown land (Yirmiyahu 2).

הרי לנו שעקר החסד שנזכר להם מה שמסרו נפשם אל גזרת אחד והלכו ברעיון של נעשה קדם לנשמע.

Behold for us, that the main kindness that was recognized for them was that they gave over their souls to the decree of the One, and they went with the thought of 'we will do' before 'we will hear'.

והגם שהוא מדבר לא זרועה לא שאלו כלום,

And even though he speaks, 'not sown,' they did not ask anything.

איה יחיו שמה כיון ששמעו צווי ה' שילכו,

How will they live there, since they heard Hashem's command that they should go,

הלכו ולא שאלו כלום, וזהו חסד גדול ובשביל זה היו ראויים לצאת ממצרים.

They went and did not ask anything, and this is a great kindness, and for this they were worthy to leave Mitzrayim.

ואלו פחדו ללכת במדבר.

And if they feared to go in the wilderness.

היו נשארים במצרים תחת שעבודו של פרעה.

They would have remained in Mitzrayim under the enslavement of Pharaoh.

ולכן הרשע ששואל מה העבדה זאת לכם ומתרעם על כל מסירת נפש,

And therefore, the wicked one who asks, 'What is this avodah to you?' and complains about every act of mesiras nefesh,

תאמר לו בעבור זה עשה ה' לי,

You shall say to him, 'For this Hashem did for me,'

לי ולא לו.

For me, and not for him.

אני שהפקרתי עצמי ומסרתי אל גזרת ה', לכן נגאלתי.

I, who made myself ownerless and surrendered myself to the decree of Hashem, therefore I was redeemed.

ואלו היה שמה לא היה נגאל.

And if he had been there, he would not have been redeemed,

כי גם שמה היה מפחד ללכת אחר צווי המקום במדבר,

For even there he was afraid to go after the command of the Omnipresent One in the desert,

כי אינו רוצה לוותר מהרגליו כלום,

for he does not want to give up anything from his habits,

ונמצא דהיה בודאי נשאר במצרים ומה נשכיל לדעת שאם לא ימסר האדם את עצמו להפקיר כל חוט השערה המפריע להשלמה,

And it turns out that he would have certainly remained in Mitzrayim. And from this we will gain understanding to know that if a person does not give over himself to abandon every single hair-thin thread that obstructs his perfection,

סופו לרדת מטה מטה, ויתגבר עליו טבעו ומדותיו ההגונות ויציאו אותו מן העולם,

In the end, he will descend lower and lower, and his nature and his proper character traits will overpower him and remove him from the world,

כי מה שירצה לא ישיג, ומה שישגי לא ירצה,

For what he desires, he will not attain; and what he attains, he will not desire.

יומם לא ינוח ולילה לא ישקט כי רבים מכאובים לרשע.

And by day he will not rest, and by night he will not be tranquil, for many are the pains of the wicked one.

והחכם שואל על העדות והחקים והמשפטים.

And the wise one asks about the testimonies, and the decrees, and the judgments.

ידוע הוא כי אין חק בלא משפט וכל התורה תלוי בשקול הדעת של האדם,

He knows that there is no law without judgment, and the entire Torah depends on a person's discretion,

והטעות של האדם הוא רק במקום ששוקל בדעתו.

And the error of a person is only in the place where he weighs in his mind.

ועל פי רב מצוי השקול הדעת רק בדקויות והחוט השערות של סבה המדות והמשפטים.

And for the most part, the weighing of the mind is found only in the subtleties and hair-thin threads of the tangle of character traits and judgments.

ואם לא יהא טהור בכל רצונו להרגיש נגיעותיו ופניותיו, ודאי שעל כל נטיה דקה יעבר ולא ירגיש, יראה ולא יכיר.

And if he will not be pure in all his will to sense his touches and his turns, certainly over every subtle inclination he will pass and not feel, he will see and not recognize.

כי כל המקל יגיד לו (פסחים נ"ב),

For whoever is lenient, it will tell him (Pesachim 52),

וַיִּכְרֵעַ הַמִּשְׁקָל כְּמוֹ שֶׁלְּבוֹ חָפֵץ,

and the scale will tip as his heart desires,

וְזֶה כָּל הַבֵּין עֲבוֹד ה' לֹא עֲבָדִיו,

And this is all the understanding between serving Hashem without His servants,

שֶׁזֶה מִשְׁגִּיחַ וְחוֹדֵר לְתוֹךְ הַדְּקוּת,

that this watches over and penetrates into the subtlety,

וּמִרְגִּישׁ כִּי כָּל נִטְיָה דְקָה מִן הַדְּקָה יָכוֹל לְהָרֵס אֶת כָּל הַנְּשָׁמָה וְרוּחַ חַיִּים שְׁלוֹ,

And he feels that every inclination, even the slightest, can destroy his entire neshama and ruach chaim,

וְזֶה לֹא יְחוּס עֲבוֹדָה זָרָה כָּלֵל, וְאִדְרָבָה,

And this is not at all a connection to avodah zarah, and on the contrary,

מֵבִיט עַל הַדְּקֻדָּה בְּהַדְּקוּת בְּעַל דְּבַר מֵתָר וּבְלִתִּי נִהְיִין.

He looks at the precision, with exactitude, at a permitted thing from which one does not derive benefit.

זֶה לִוְחֵם לְהַשְׁלִים הַדְּקוּת, וְזֶה מִרְגִּישׁ שֶׁמִּפְסִיד כָּל הָרוּחַ חַיִּים שְׁלוֹ אִם יִתְמַיד לְחֹדֵר וּלְדַקְדֵּק בְּכָל נִטְיֹתָיו הַדְּקִים הָאֵלֶּה.

This one struggles to complete the minutes, and this one feels that he loses all his life force if he persists in penetrating and scrutinizing all these subtle inclinations of his.

לָכֵן הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהָיָה שְׂכָלָם חָזָק וְגִבּוּרֵי כַח,

Therefore, the Rishonim, whose intellect was strong and who were mighty in strength,

וְעָמְדוּ בְּכָל עִנְיָן בְּשִׁקּוּל הַדַּעַת הָאֱמֶתִית,

And they stood in every matter with true deliberation,

זָכוּ לְקִיּוּם הַתּוֹרָה וְתִקּוּן הַמִּדּוֹת וְלַחַיִּים הַנִּצְחָנִים.

They merited the fulfillment of the Torah and the rectification of character traits, and eternal life.

וְכֵמוֹ שֶׁמֵּצִינוּ בַּחֲזוֹ"ל:

And just as we find in Chazal:

בְּכָה רַבִּי יֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת וְכו'.

Rebbi cried, 'There is one who acquires his World in one hour,' etc. (Avodah Zarah 10a).

וְאִיךָ הִתְפָּרֵץ מִלְּבוֹ הַבְּכִיָּה?

And how did the crying burst forth from his heart?

רק שהיה חודר בשקול דעתו עד שהרגיש בעצמו תביעת השכל:

Only that he would penetrate with his deliberation until he felt within himself the demand of the intellect:

מאחר שאפשר לאדם להגיע לשלמותו בשעה אחת, למה לא יגיע אותה אלא לאחר כמה שנים?

Since it is possible for a person to reach his perfection in one hour, why does he not reach it until after several years?

וכן מצינו אצל רבי חנינא בן דוסא שהביא ערוד בבית המדרש ואמר אין הערוד ממית אלא החטא ממית (ברכות ל"א).

And so too we find with Rabbi Chanina ben Dosa, that he brought a venomous snake into the Beis HaMidrash and said, "It is not the venomous snake that kills, but rather sin that kills" (Berachos 31a).

במקום שהאדם שוקל בדעתו לברוח ממקום סכנה ולקצר בעבודת ה' אחר שהוא עומד במצב שאי אפשר לעשות מה שמוטל עליו,

In a place where a person considers in his mind to flee from a place of danger and to shorten his avodah for Hashem, after he stands in a situation where it is impossible to do what is incumbent upon him,

כי אם להעמיד עצמו תחת כותל רעוע,

but rather to place himself under a shaky wall,

שמה דוקא היה השקול הדעת של רבי חנינא להיפך,

There, specifically, Rebbe Chanina's consideration was the opposite,

אדרבה, אין הערוד ממית אלא החטא ממית "ושומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח'),

On the contrary, it is not the snake that kills, but rather sin that kills, as it says, "And one who keeps a mitzvah will not know an evil thing" (Koheles 8,

ה'.

Hashem.

הרי לנו שעקר שקול הדעת תלוי במסירתו אל התורה ולפי איכות מסירת נפשו שיש לו בעד התורה,

Behold, for us, that the main consideration depends on his dedication to the Torah, and according to the quality of his self-sacrifice that he has for the Torah,

כן יזקק שכלו להכריע בשקול הדעת שלו ולעמת זה לפי איכות של אהבת עצמו,

So too, his intellect will be compelled to decide in his judgment, and corresponding to this, according to the quality of his self-love,

כן יטרף ממנו השקול הדעת האמתי.

So too, the true da'as, the true consideration, is torn away from him.

כַּן מְצִינוּ בְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּר' אֶלְעָאִי שֶׁנִּפְרָצָה לוֹ פֶּרֶץ בְּשָׂדֵהוּ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְנִמְלָךְ עָלֶיָּהּ לְגוֹדְרָהּ,

So too we find with Rabbi Yehudah the son of Rabbi Ilai, that a breach was made for him in his field, within his field, and he consulted about it to fence it,

וְנִזְכָּר שֶׁשָּׁבַת הוּא וְנִמְנָע אוֹתוֹ חֲסִיד וְלֹא גִדְרָהּ וְכו'.

And he remembered that it was Shabbos, and that chassid refrained, and he did not fence it in, etc. (Shabbos 150b).

וּבִט"ז שו"ע או"ח סי' ש"ז ס"ק י"ד).

And in the Taz (Turei Zahav commentary on Shulchan Aruch), Orach Chaim, Siman 307, Seif Katan 14).

הַגֵּם עַל פִּי דִין דְּבוּר אָסוּר הִרְהוּר מִתֵּר (שָׁם עֲמוּד א').

Even though, according to halacha, speech is forbidden, thought is permitted (there, page 1a).

וְאִין הָאִיסוּר רַק מִמִּדַּת חֲסִידוּת, וּבְכָל זֶה נִמְנָע מִלְּגִדְרָהּ לְעוֹלָם.

And the prohibition is only from the attribute of piety, and despite all this, he refrained from fencing it in forever.

וְעַל כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁכְּמוֹ כֵּן הִפְקִיר אֶת הַכֶּרֶם,

And therefore, it must be said that similarly he abandoned the vineyard,

כִּי אִם יִמְנָע מִלְּגִדֵּר לְבַד וְגוֹף הַכֶּרֶם לֹא יִפְקִיר יִכָּשְׁלוּ בוֹ בְּנֵי אָדָם בְּאִסּוּר גְּזֵל (וְעַיִן בִּבְא מְצִיעָא דָּף ל' עֲמוּד ב').

For if he merely refrains from fencing it, but does not declare the vineyard itself ownerless, people will stumble into the prohibition of theft through it (and see Bava Metzia page 30b,

וּבִתּוֹס' שָׁם ד"ה אִפְקָרָהּ).

And in Tosafos there, under the heading "he declared ownerless").

מִבְּהִיל הַדָּבָר עַד כַּמָּה הָיָה חוֹדֵר בְּכָל יְכָלָתוֹ לְתַקֵּן חֲסָרוֹנוֹ אֲפִלּוּ דָק מִן הַדֵּק,

The matter is astounding, how much he would penetrate with all his ability to fix his deficiency, even the finest of the fine,

מִפְּנֵי חֲסָרוֹן שֶׁל הִרְהוּר בְּלִבָּד הִפְקִיר אֶת כָּל הַכֶּרֶם שָׁלוֹ,

Because of a lack of even a thought, he abandoned his entire vineyard,

וְלֹא הִנִּיחַ אֶת עַצְמוֹ לְהִתְפַּעֵל עַל יְדֵי הִרְהוּר כָּלָל,

And he did not allow himself to be affected by any thought at all,

וְאַף לְאַחַר זֶה שֶׁהִרְהוּר כָּבֵד עָבַר וְחָלָה,

And even after this, when the thought has already passed and gone,

וַיֵּמָּה עָלָיו לַעֲשׂוֹת אַחֵר שֶׁהִרְהוּר מִכְּבֵּר?

And what must he do after he has already thought about it?

האם יוכל להשיבו?

Will he be able to return it?

אמנם, רב עיונו בדרך התקון,

Indeed, most of his contemplation was on the path of rectification,

חתר לו חתירה עמוקה, כי כל זמן שלא הוציא לפעל הרהורו,

He dug for himself a deep tunnel, for as long as he did not bring his thought into action,

אין הרהור משאיר שום רשימה כל שהוא,

A thought does not leave any impression whatsoever,

מפני שלא נתן לה מקום בעולם המעשה ובמהלך החיים שלו,

because he did not give it a place in the world of action and in the course of his life,

ולא יזיק לו כלום.

And nothing will harm him.

נמצא שיש לו הבחירה אף לאחר ההרהור,

It is found that he has free choice even after the thought,

שלא להגדיר את פרמו ולהפקיר אותו ולעמוד בלתי הכרם,

not to fence in his vineyard and to abandon it and to stand outside the vineyard,

ולא להיות קשור עמו כלל,

and not to be connected with it at all,

ועקירת המעשה יעקור את הרצון למפרע,

And uprooting the deed will uproot the desire retroactively,

ואם יחוס על הכרם ויגדיר אותו הוא נותן על ידי המעשה ממשות בהרהור,

And if he has mercy on the vineyard and fences it, he gives, through the deed, substance to the thought,

כי הרהור תופס מקום במהלך החיים שלו ופועל עליו,

For the thought takes up space in the course of his life and acts upon him,

על ידי זה להקל באסור של שבת.

Through this, to be lenient regarding the prohibition of Shabbos.

אבל אם ימנע הפעלה יתקן הקלא הזאת,

But if he refrains from the action, he will rectify this leniency,

ואדרבה, עוד תגדיל אצלו חמור האסור,

And on the contrary, it will further increase for him the severity of the prohibition,

כי בעד הרהור של אסור הוצרך להפקיר כל הכרם ויעשה עליו רשם גדול לחמרה.

For because of a thought of issur, he needed to declare the entire vineyard ownerless, and it will make a great impression upon him towards stringency.

לכן רבי יהודה בר רבי אלעאי שהרגיש החסרון לא עכב לו שום דבר שבפועלם ושקול הדעת שלו נשא לו שיעשה כה.

Therefore, Rabbi Yehudah bar Ilai, who felt the lack, nothing in the world held him back, and his judgment led him to do so.

ואף בשקול הדעת היה לו חשבונות רבים,

And even in his deliberations, he had many calculations,

שלא להפקיר את הכרם בטענות וחשבונות עם רוחניות של העתיד,

not to abandon the vineyard with claims and reckonings concerning the spirituality of the future,

כי הכרם היה כל תמיכתו לו ולכל הנלוים אליו.

For the vineyard was all his support, for him and for all those who joined him.

ואם יחוס כל כך על הרהור של ההנהגה ויפקיר את הכרם שהוא כל רוחניות העתיד,

And if he will have so much pity on the thought of the present, and abandon his portion, which is all the spirituality of the future,

מה יעשה עם המחר, הלא יש גם מחר במציאות,

What will he do with tomorrow? Is there not also a tomorrow in reality?

ומחר צריכים גם כן לקיים את התורה.

And tomorrow, too, we need to fulfill the Torah.

ואם קיום התורה של ההנהגה מפריע לקיום התורה של המחר וכל העתיד,

And if the fulfillment of Torah of the present interferes with the fulfillment of Torah of tomorrow and all the future,

זאת אולי להעביר את ההנהגה ולהשאיר בעתיד,

Perhaps it is fitting to pass over the present and remain in the future,

כי אמנם כל קיום התורה של העכשיו שדאג עליו הוא רק מדת חסידות לבד וקיום התורה של העתיד הוא קיום שאינו יכול להפטר ממנו בשום אופן וחוב גמור הוא,

For truly, all the Torah observance of the present, about which he worried, is only a measure of piety alone; and the Torah observance of the future is an observance from which he cannot be absolved in any way, and it is a complete obligation,

ואיך יהרס בעד מדת חסידות כל הקיום התורה של העתיד,

And how will he destroy for the sake of the attribute of Chassidus all the future existence of Torah,

וַיֵּשׁ מְקוֹם אוֹלֵי לְוִתֵּר עַל הַחוּט הַשְּׁעָרָה הַזֶּה מִפְּנֵי כָּל מַצָּב הַרוּחָנִי שֶׁלּוֹ.

And there is perhaps room to forgo this hair-thin thread because of his entire spiritual state.

אָמְנָם, ר' יְהוּדָה בַּר אֵלְעִי לֹא חָשַׁב כֵּן וְהִפְקִיר אֶת פָּרְמוֹ וּמוֹכְרָחִים אָנוּ לֹאמַר כִּי בְּשַׁעֲה שְׁעָלָה עַל יָדְעָתוֹ הַשְּׂאֵלָה מַה יַּעֲשֶׂה עִם הַמָּחָר,

Indeed, Rabbi Yehudah bar Ilai did not think so, and he declared his vineyard ownerless, and we are compelled to say that at the moment the question arose in his mind, 'What will he do with tomorrow?'

הַשִּׁיב לְעַצְמוֹ מַה יַּעֲשֶׂה עִם הַהֲרָהוּר,

He answered himself what he would do with the thought,

הֲלֹא חֲסָרוֹן נִצָּחִי הוּא, וְאִם לֹא יַעֲקֹר הַהֲרָהוּר הוּא נִחָשֵׁב כְּמֵת מִן הַחֵלֶק הַזֶּה וְאִינוּ מְרַגִּישׁ אֶסְרוֹ כָּלֵל וּבְמַחְסוֹר נִפְשׁוֹ לֹא רָצָה בְּשׁוּם אִפֶּן לְדַאֵג אוֹדוֹת מַצָּב הַרוּחָנִי שֶׁל הַמָּחָר,

Is it not an eternal deficiency, and if the thought is not uprooted, he is considered like dead from this part, and he does not feel its prohibition at all, and in the lack of his soul, he did not want in any way to worry about tomorrow's spiritual state,

כִּי הִרְגִּישׁ כִּי יֵשׁ לְפָנָיו כְּעַת קִיּוֹם הַתּוֹרָה,

for he felt that there was before him now the fulfillment of the Torah,

וְהַמָּחָר עוֹד לֹא בָּא.

And tomorrow has not yet come.

מַה יַּחְשַׁב אֲדוֹת קִיּוֹם הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם, הֲרִי בָּא לְפָנָיו הַהֲרָהוּר שֶׁל אֶסְרוֹ וְצָרִיךְ לְתַקֵּן הַדְּבָר הַזֶּה.

What will he think about the fulfillment of the Torah that did not come into the world? For a thought of prohibition came before him, and he needs to fix this matter.

וְכִיּוֹן שֶׁהוּא צָרִיךְ לַעֲסֹק עִם הָעֲכָשָׁיו,

And since he needs to engage with the 'now',

בְּטָלִים אֵצֶל כָּל יְמֵי הַמָּחָר,

all tomorrows are nullified for him,

וְהַהוּא יָקָר לוֹ מִכָּל הָעָתִיד וְלֹא רָצָה לְהִיּוֹת מֵת גַּם מִן הַמַּדַּת חֲסִידוֹת.

And the present was more precious to him than all the future, and he did not want to be dead even from the attribute of piety.

וְהִזָּה כָּל כּוֹף לְהוּט אַחֲרֵי חֲמִדַּת הַחֲסִידוֹת שֶׁל הָעֲכָשָׁיו עַד שֶׁלֹּא עָמַד לוֹ עַל דְּרָכּוֹ כָּל מַצָּב הַרוּחָנִי שֶׁל הָעָתִיד,

And he was so zealous after the delight of the chassidus of the present, until no spiritual state of the future stood in his way,

וְכִיּוֹן שֶׁשָּׁקַל בְּדַעְתּוֹ לְהִפְקִיר הַפְּקִיר,

And since he weighed in his mind to abandon, he abandoned,

ולא חס מפני כל.

And he did not spare on account of anyone.

ועוד מלבד שלא רצה להיות מת מן החלק הזה היה לו עוד שקול הדעת להפקיר,

And furthermore, besides the fact that he did not want to be dead from this portion, he also had the consideration to abandon it,

כי אם יניח שהשאלת מחר יעכב לו לעשות ולהשלים את ההוה,

For if he allows that the question of tomorrow will hinder him from doing and completing the present,

ויש כח בהמחר יותר מהעכשיו,

And there is strength in 'tomorrow' more than in 'now',

הכח הזה לא לבד שלא יניחו לעלות למעלה אלא שיורידהו מטה מטה,

This power not only will not allow him to ascend upward, but rather will bring him down, lower and lower,

כי כשם שפעל עליו עכשיו לותר מדת חסידות מפני העתיד,

For just as it influenced him now to forgo the attribute of chesed because of the future,

כן גם אם יודמן דין ממש ויהי סתירה לעתיד גם כן יפעל עליו לדחות את ההוה מפני העתיד,

So too, even if a real judgment should come about, and it would be a contradiction to the future, it will also cause him to push off the present for the sake of the future,

ונמצא שהרגיש ההרהור הזה לפרשת דרכים אם יתן מקום ליצר בהרהור יעשה לו מדרגה למה שאחריו והוא פתח שנכנס בו היצר דרך הרהורו לדבורו ומעשיו שכן יצרכו של יצר הרע.

And it turns out that he felt this thought as a crossroads: if he gives room to the yetzer in thought, it will make for him a step for what comes after it, and it is an opening through which the yetzer enters, through his thought, to his speech and his actions, for such is the way of the yetzer hara.

ונמצא אף שהיה לו מקום לותר את מדת החסידות מפני מצב הרוחני של העתיד, לא רצה כן.

And it is found that even though he had room to forgo the attribute of Chassidus because of the future spiritual state, he did not want to do so.

כי פאן מצא בעל חוב לגבות את חובו,

For here the creditor found to collect his debt,

וכאן יוכל להגדיר בעד היצר שלא להניח שום מקום אצלו לגמרי ומה יביט על המחר,

And here he will be able to set a boundary against the yetzer hara, not to leave any place for it at all, and what will he look at regarding tomorrow,

מה ירויח כי יהיה לו העתיד בעת שההוה אינו ישר אם כן כל הימים שיבואו יהיו אינם ישרים.

What will he gain if he has the future, when the present is not straight? If so, all the days that will come will not be straight.

כמו בַּעַת שֶׁהִסּוּד אֵינוֹ יָשָׁר כָּל הַבְּנִין הַבְּנוּי עָלָיו מִתְעַקֵּם וְהוֹלֵךְ כֵּן כָּל הַיָּמִים נִגָּרְרִים זֶה אַחֵר זֶה וְאַחֵר הַהוּא,

Just as when the foundation is not straight, the entire building built upon it becomes crooked and goes, so too all the days are dragged one after another and after the present,

לִכֵּן רְאֵה אֶת הַהוּא גּוּפָא לְעֵתִיד,

Therefore, see the present itself as the future,

וְלִכֵּן אִם יַעֲמֹד חֲזָק בַּהוּא אֲשֶׁר כָּל הָעֵתִיד אֵינוֹ עוֹמֵד לוֹ עַל הַדֶּרֶךְ יִהְיֶה אָדָם אַחֵר בַּהוּא וּבְעֵתִיד וְאִם לֹא יִרְגִישׁ זֶה לְחִסְרוֹן וְלֹא יִתֵּן כָּל הַחֲשִׁיבוֹת וְהַמְסִירָת נַפְשׁ בְּעַד הַהוּא יִהְיֶה אָדָם אֶחָד בַּהוּא וּבְעֵתִיד.

And therefore, if he stands strong in the present, such that all the future does not stand in his way, he will be a different person in the present and in the future. But if he does not feel this as a deficiency, and does not give all the importance and mesiras nefesh for the sake of the present, he will be one and the same person in the present and in the future.

וְאִמָּתִי יָכוֹל הָעֵתִיד לִהְיוֹת יָשָׁר בַּעַת שֶׁהַהוּא יִהְיֶה עַל פִּי הַתּוֹרָה וְתִקּוֹן הַמַּדּוֹת,

And when can the future be straight? At the time when the present will be according to the Torah and the rectification of character traits,

וְלִכֵּן קִבֵּץ כָּל מְסִירַת נַפְשׁוֹ לְהִלָּחֵם בְּעַד הַהוּא וּלְהַפְקִיר כָּל הַחֲשִׁבוֹנוֹת הָרַבִּים.

And therefore, he gathered all his mesiras nefesh to battle for the present, and to abandon all the many calculations.

וְאַמָּנָם, מַה הָיָה הַסּוּף?

And indeed, what was the end?

בַּמֶּדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד מוֹדֵדִין לוֹ וְנִעֲשְׂהָ לוֹ מָחָר צִלָּף.

With the measure a person measures, so is it measured for him, and tomorrow he becomes a 'tzalaf' (a type of thorny bush, implying he will be worthless and cast aside).

כִּי שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דְּבַר רָע,

For one who guards a mitzvah will not know an evil thing,

וְקוֹדֵם שֶׁהִרְהַר בְּאִיסוּר לֹא הָיָה יוֹכֵל לַעֲלוֹת לַמַּדְרֵגָה הַזֶּה,

And before he contemplated the forbidden, he would not have been able to ascend to this level,

כִּי בַּעַת שֶׁהָיָה צַדִּיק גָּמוּר לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהַפְקִיר וְלֹא הָיָה לוֹ בְּרוּר אִם יָכוֹל לַעֲמֹד גַּם בְּלֹא כָרֶם.

For at the time that he was a complete tzaddik, he did not need to abandon [his vineyard], and he did not have a clarification if he could stand even without a vineyard.

וְעַכְשָׁיו שֶׁהִרְהַר בְּאִיסוּר וְשָׁב מִמֶּנּוּ וְהַפְקִיר כָּרְמוֹ נִתְבַּרֵּר לוֹ כִּי גַם בְּלֹא כָרֶם יָכוֹל לַעֲמֹד,

And now that he thought about the forbidden and repented from it, and declared his vineyard ownerless, it became clear to him that even without a vineyard he can stand.

וזה שאמרו חז"ל: "במקום שפועלי תשובה עומדים שם אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד" (ברכות ל"ד).

And this is what Chazal said: "In the place where baalei teshuva stand, there even perfectly righteous people cannot stand" (Berachos 34).

והחכם שרואה דרך הראשונים הוא שואל מה העדות והחקים והמשפטים.

And the wise one who sees the path of the early ones, he asks, 'What are the testimonies and the decrees and the judgments?'

ושאלתו הוא מה עמנו?

And his question is, what is with us?

למה אין אנו הולכים בדרך הזה?

Why do we not go on this path?

למה חסר לנו השקול הדעת האמתית?

Why are we lacking true discretion?

למה אין אנו מפקירים כל החשבונות רבים בעד דק של חזה?

Why do we not abandon all the many calculations for a thin slice of breast?

ואמרת לו בהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

And you should say to him regarding the laws of Pesach: 'One does not conclude after the Pesach offering with afkoman.'

תשיב לו שתעשה כמו הלכות הפסח.

You should answer him that you will do like the laws of Pesach.

ראשית, לצאת בהסכמה חזקה שכל בטל אצלו מפני קיום התורה וכמו שאין אחר הפסח אפיקומן.

Firstly, to come out with a strong agreement that everything is nullified for him before the fulfillment of the Torah, and just as there is no afkoman after Pesach,

כן אין אחר התורה כלום ויבחר כל מה שתבחר לו התורה.

Indeed, there is nothing after the Torah, and he should choose everything that the Torah chooses for him.

ושנית, כמו שאמרו חז"ל:

And secondly, as Chazal said:

שנים שצלו פסחיהן זה שאכל לשם אכילה גסה הוא בכלל לא עבדו וימסר לדקדק אף בתבניתם של הצדיק העובד לרדף אחר הלשמה וכל חוט השערה מן אכילה גסה יבערהו מן העולם.

Two people who roasted their Pesach offerings: the one who ate for the sake of gluttonous eating, he is included in 'they did not do the avodah,' and it is given over to be precise even in the 'intermediate' states of the tzaddik who serves Hashem, to pursue the 'for its own sake' (lishma), and every hair's breadth of gluttonous eating, he should burn it from the world.

ויהי נכון להלחם בעד הרהור דק של חזו להפקיר מפניו כל העתיד וכזה ישיג דרך הראשונים.

And he should be ready to fight for a subtle thought of the heart, to abandon before it all the future, and with this he will attain the path of the Rishonim.

והתם שואל מה זאת?

And there he asks, 'What is this?'

ויש בין התם להרשע חלוק זה:

And there is between the simple person and the wicked person this difference:

כי הרשע מתנגד להלשמה ולברור המדות והתם סובר כי ישיג את הלשמה בלא ברור המדות.

For the wicked person opposes the neshama and the refinement of character traits, and the simple person thinks that he will achieve the neshama without the refinement of character traits,

ולכן שואל למה צריכין כל בטול העולם ולהכיר הפחיתות ולברר כל המדות ולהיות מבקר גדול בין טוב לרע למה נחוץ דוקא האמצעים האלה,

And therefore he asks, why do we need all the nullification of the world, and to recognize the lowliness, and to clarify all the character traits, and to be a great critic between good and evil? Why are specifically these means necessary?

ולא די בזה שידע כי שויתי ה' לנגדי תמיד וצדיק באמונתו יחיה.

And it is not enough that he knows that 'I have set Hashem before me always' and 'the righteous one lives by his faith'.

אינו מבין האמצעים האלה להכרחי,

he does not understand these means to be essential,

כי אם לא יכיר אשר דרכיה דרכי נעם,

For if he will not recognize that her ways are ways of pleasantness,

ואם לא יכיר כי כל האדם תלוי בהדקות ואם לא יברר את מדותיו הוא כסומא שלא ראה אור מימיו.

And if he will not recognize that all of man depends on subtlety, and if he will not clarify his character traits, he is like a blind person who has never seen light in his days.

ונגיעה דקה תנחה אותו להרוס את כל התורה ולא ידע מזה כלום ועוד יסבור שהכל הוא עושה על פי דין,

And a subtle touch will guide him to destroy the entire Torah, and he will not know anything of it, and he will even think that everything he does is according to halacha,

לכן הוא שואל את כל מי שמחפש אחר מדותיו,

Therefore, he asks everyone who seeks after his character traits,

על כל חוט השערה, מה זה,

On every single hair-thin thread, what is this,

ואמרת לו "כי בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים",

And you shall say to him, "For with a strong hand Hashem took us out from Mitzrayim,"

כי לפי שיטתך למעט בעסק ברור המדות,

For according to your approach, to minimize the occupation with clarifying the middos,

ולדעת כי צדיק באמונתו יחיה זה לבד סגי למה היה צריך ה' לכל היד החזקה,

And to know that 'a righteous person lives by his faith' (Chavakuk 2:4) this alone is enough, why did Hashem need all the 'strong hand'?

ולכל הנסים והנפלאות וכל החרדה הזאת היה לו להביא מיד המכה האחרונה מכת בכורות ולהוציא אותם משם,

And for all the miracles and wonders and all this trepidation, He should have immediately brought the final plague, the plague of the firstborn, and taken them out from there,

אלא גם אתה תבין כי לא חס ושלום מחסרון היכולת לא עשה ה' ככה,

Rather, you too will understand that it was not, chalila, from a lack of ability that Hashem did not do so,

כי היה יכול באמת להוציאם מיד,

for he was truly able to remove them immediately,

אלא שהרחיב ה' את האמצעים להוציאם דוקא על ידי רבויים והפגלתם,

Rather, Hashem expanded the means to bring them out specifically through their increase and their exaggeration,

ורב אופניהם כי על ידי זה היה נשאר לנו ידיעה רחבה בענין ברור המדות של האדם,

And most of their ways, for through this there remained for us a broad knowledge concerning the clarification of a person's character traits,

אף שכל חרטומיהם הודו כי יד ה' הוא,

Even though all their magicians admitted that it is the hand of Hashem,

ובכל זאת לא פעל זה על פרעה לשחררם מיד,

And despite all this, this did not influence Pharaoh to release them immediately,

ואחר כל מכה ומכה יתחרט והקשה את לבו עד כמה גדולה הנגיעה וקשה להפרש ממנה,

And after each and every blow, he will regret and harden his heart, [thinking] how great is the attachment and how difficult it is to separate from it,

ולא מפני שלא הכיר את הבורא ולא האמין בה',

And not because he did not recognize the Creator and did not believe in Hashem,

אֵלָא רַק מִפְּנֵי שְׁמִדוּתָיו הָיוּ קָשִׁים כְּבָרָזֶל,

Rather, only because his character traits were as hard as iron,

וַיֵּשׁ לָנוּ בְּרוּר מְזֶה כִּי אִם לֹא יַעֲבֹד אָדָם עַל מִדּוּתָיו לֹא יוּעִיל לוֹ אִף יִרְאֶה בַּחוּשׁ אֶת הַנִּסִּים וְהַנִּפְלְאוֹת,

And we have a clarification from this, that if a person does not work on his character traits, it will not help him even if he sees with his senses the miracles and wonders,

וְגַם הָאָדָם שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁהוּא מַאֲמִין אֶת בּוֹרְאוֹ וּמִסּוּר אֶל הַתּוֹרָה,

And also the person who imagines that he believes in his Creator and is devoted to the Torah,

אִם לֹא יְבַרֵּר אֶת מִדּוּתָיו, יִשָּׂאֵר עִם כָּל כּחוֹ וְעֶצֶם יָדוֹ,

If he does not clarify his character traits, he will remain with all his strength and the might of his hand,

וְהִכָּשִׁיר עִם תּוֹרָתוֹ אֶת כָּל רְצוֹנוֹתָיו,

and he made all his desires kosher with his Torah,

וּמִן הַחוּזֵק יָד יִשְׁיֵיג הַתֵּם הַכָּרָה,

And from the strengthening, the simple one will attain recognition,

עַד כַּמָּה צָרִיךְ הָאָדָם לְבִירוּר הַמִּדּוֹת וְשֶׁלֹּא לְהִנִּיחַ שׁוּם דֶּק שֶׁל חוּט הַשְּׁעָרָה,

To what extent does a person need to clarify his middos, and not to leave even the slightest hairsbreadth,

כִּי יֵשׁ בְּכֹחָהּ לְהָרִס אֶת כָּל הַלְשָׁמָה שֶׁל הָאָדָם.

For it has the power to destroy the entire neshama of a person.

WHAT TO TAKE FROM IT

The Rasha questions the need for self-sacrifice, always finding excuses for his shortcomings. The Chacham, however, understands the depth of Torah and the importance of meticulousness, even in the smallest details, recognizing that every subtle inclination can impact the neshama. We must strive to emulate the Chacham, fighting the yetzer hara in every subtle thought and action, prioritizing the present moment's avodah over future calculations, just as Rabbi Yehuda bar Ilai sacrificed his vineyard for a mere thought, knowing that a strong 'now' builds a righteous 'tomorrow'.